

SAMENVATTING PREEK KRINGENKERKDIENT, ZONDAG 3 APRIL 2022

'Twee werelden tegenover elkaar' (Johannes 18:28-40)

Een gesprek tussen doven lijkt het. 'Ships passing in the night': schepen die elkaar in de nacht passeren zonder elkaar op te merken. Twee werelden zijn het die elkaar hier passeren.

Twee levensinstellingen die zo verschillend zijn, het raakt elkaar niet meer...

En tegelijk is dit gesprek ons zo overgeleverd dat deze werelden zo messcherp in beeld komen.

Twee werelden, twee manieren om tegen de wereld aan te kijken, tegen het leven aan te kijken? Met de vraag dan toch ook altijd weer aan ons: waar sta jij? Hoe zit dat nou bij jou?

De ontmoeting tussen Jezus en Pilatus...

Ik ga u en jou een moeilijke zin noemen. Maar hij is de moeite waard om eens op te kauwen. De zin komt van een Nederlandse theoloog die in de jaren na de Tweede Wereldoorlog veel voor de kerk betekende. Willem Visser 't Hooft heette hij, en in een preek zei hij: "Pilatus is een relativist als het gaat om de absolute dingen en een absolutist als het gaat om de relatieve dingen."

'Pilatus ondervraagt Jezus'
Schilderij van Nikolaj Ge (19e eeuw).

U en jij weten wat relatief is...: een ander woord voor betrekkelijk.

Een voorbeeld: Je hebt je altijd zo uitgesloofd voor de zaak of de vereniging of de sportclub. Veel te gek eigenlijk en je krijgt een hartinfarct, komt in het ziekenhuis en je zegt: 'Nu ontdek ik dat het allemaal betrekkelijk en relatief is waar ik zo druk mee was. Ik leefde alsof het van een allesbeslissende, absolute betekenis was. Alsof alles er van afhing.' Maar, zo zeg je nu: 'Ik ben er door mijn ziekte heel anders naar gaan kijken. Ik ga het vanaf nu ook anders doen en andere keuzes maken.' Of dat dan ook echt gebeurt, is nog een tweede...

Relatief, betrekkelijk: wat heeft dat met Pilatus te maken? Wel, als het om de betrekkelijke, relatieve dingen gaat zoals zijn positie, zijn macht, zijn plek in de Romeinse overheidsmachinerie dan gaat Pilatus daarmee om alsof het om de laatste, beslissende waarheid gaat. Als hij maar in het zadel kan blijven. Als zijn positie en status het maar houden. Dat is absoluut voor hem, alles hangt daarvan af. Het is zijn wereld, en er is niets anders voor hem dan die wereld.

Maar als het om God gaat, om woorden als liefde en vrede en gerechtigheid? Om laatste waarheid, ja om wat dan toch de beslissende, absolute dingen zouden moeten zijn? Dan haalt Pilatus zijn schouders op. Dan is Pilatus de man van de Pilatus-vraag: "Wat is waarheid"?

'Je kunt me zoveel vertellen Jezus, over dat Koninkrijk van jou. Maar wat zal dat nou? Een rijk dat niet van deze wereld is, maar dat gaat over je leven verbinden met God, over recht en vrede en liefde.

Maar mensen, breek je daar potten mee in dit bestaan?'

Het zit allemaal in die vraag van Pilatus, die er zijn eigen waarheid tegenover zet: 'Zie je mijn zwaard, Jezus? Zie je je mijn rechterstoel waar vandaan ik jou naar het kruis kan sturen. Dat is waarheid, dat is absoluut, dat is macht waar 'power' van uitgaat.'

Jezus en Pilatus, een bijzondere ontmoeting...

Ach, je kunt er de actualiteit van vandaag zo naast leggen toch? Die machthebber die onze gedachten behoorlijk bezighoudt deze weken, zijn naam begint ook met een P. Liefde, vrede, recht? Een God die begaan is met mensen en die zelf de onderste weg gaat? Compassie met mensen die lijden, zorg voor de verdrukten? 'Kom op zeg..., maar daarmee komen we er niet', zo hoor ik hem in gedachten zeggen. 'Mag ik u en jou dan even wijzen op mijn tanks en mijn kruisraketten en mijn zorgvuldig opgebouwde

machtspositie, waarin ik en ik alleen de baas ben. En dat rijk dat ik voor ogen heb en dat volken en gebieden onder mijn ene gezag verenigt, dat is een werkelijkheid die er toe doet.'

Vind je dat niet de waarheid? Maar ach, wat is waarheid? Het is maar hoe je het bekijkt? Het is maar welke visie je er op loslaat. Welke versie van waarheid je de wereld instuurt of toestaat om de wereld in te sturen. Nieuws of nepnieuws, wie zal het zeggen?

Het is de grote valkuil voor politici, voor die man in het Kremlin, maar niet alleen voor hem. De grote valkuil: het relatieve verabsoluteren en het absolute relativeren. Het is de grote valkuil voor elk mens, je hoeft daar geen politicus voor te zijn. Dit heeft te maken met jouw diepste drijfveren. Dit gaat over hoe wij onze levens leiden en de keuzes die we maken en die zichtbaar worden door de praktijk van wat je doet of niet doet. Wat blijken dan de dingen te zijn waar kennelijk alles van afhangt in mijn leven? Wat zijn de dingen die dan op het tweede plan terecht komen?

Doet God en doet Jezus en dat koningschap van Hem dan ook echt mee? Niet maar als een soort van sausje over een leven waarin het feitelijk toch blijft draaien om mijn positie en mijn portemonnee en mijn status en mijn zelfbevestiging en vul het nou gewoon eens voor je zelf in... De dingen die vaak ook niet onbelangrijk zijn, je hebt ze nodig en als je ze eerlijk hebt verworven mag je ze zelfs als een zegen van God zien. Maar staan ze nog op de goede plek? De dingen die als het er op aankomt zo ontzettend relatief zijn, toch? Zo maar kunnen ze weg zijn, zo maar kan jij weg zijn, en dan? Als het dan om die dingen moest draaien, als dat absoluut voor je was, wat een armoe, wat een leegte...

Ja, aan dat absolute raakt dan toch veel meer wat we op TV zagen over die mensen in Kiev die schuilden in de metro. Ze hielpen elkaar, ze deelden er wat ze hadden. En, verbazingwekkend toch: ze zongen: een gebed, een lied tot God. In al hun vertwijfeling en ellende – en daar moet je niets aan afdoen – grepen ze daarboven uit naar iets waarvan ze geloofden dat het waardevast en blijvend is.

Wat is waarheid? Wat is absoluut, wat maar zo relatief? Is het maar hoe je kijkt?

Ja, het is maar hoe je naar Jezus kijkt.

Misschien als Gustav Heinemann? Dat was een verzetsman in de donkere dagen van de Tweede Wereldoorlog. Lid van de zogenaamde Bekenkende Kirche was hij, de kerk die niet was gevallen voor het machtsdenken van de dictators. Hij werd opgepakt en de nazi's ondervroegen hem, dat ging er niet zachtzinnig aan toe. Maar Gustav Heinemann antwoordde: "jullie heren gaan, maar onze Heer komt".

En als wij, bijna 80 jaar later, zo iets horen, dan wordt je toch stil? Stil van verwondering, stil omdat de waarheid van Jezus dan toch echt werkt, hoe wonderlijk en in de diepte van het bestaan het ook is?

Nog één keer over werelden gesproken, over koninkrijken gesproken: Het Romeinse Rijk, Karel de Grote, Djengis Khan, Napoleon, Hitler, het Britische Empire, een groot-Russisch rijk of ook het Koninkrijk der Nederlanden, wij hebben ook zo onze geschiedenis ... Het lijkt vaak heel wat, maar het is allemaal tijdelijk, betrekkelijk, relatief. Dat moeten we nooit verabsoluteren.

Maar het Koninkrijk van God heeft het laatste woord. En dat moeten we nooit relativeren. Want al die koningen, dictators, al die heren..., ze gingen en ze gaan. Maar onze Heer komt!

Vraag:

Denk eens na over de dingen die bij jou 'absoluut' of 'relatief' zijn? Waar sta jij dan in deze ontmoeting tussen Jezus en Pilatus?